

Recenzja

Book review

Anna Zielińska



Anna Zielińska
Absolwentka
Wydziału Rzeźby
na Akademii Sztuk
Pięknych w Warszawie;
arteterapeutka
w Mazowieckim
Specjalistycznym
Centrum Zdrowia
im. prof. Jana
Mazurkiewicza;
prowadzi zajęcia
w Akademii Pedagogiki
Specjalnej
im. M. Grzegorzewskiej
w Warszawie.

RECENZOWANA KSIĄŻKA: ANNA STELIGA. ARTETERAPIA
W REHABILITACJI OSÓB CHORYCH NA SCHIZOFRENIĘ.
WYDAWNICTWO A, KRAKÓW 2011.

Arteterapia, stosowana jako dopełnienie oddziaływań medycznych i psychoterapeutycznych, jeszcze do niedawna traktowana była nieco po macoszemu. Współcześnie stosuje się ją powszechnie w różnych dziedzinach nauk społecznych i medycznych, m.in. jako ważny element terapii osób chorych psychicznie. Arteterapia, stawszy się dziedziną naukową, coraz częściej jest tematem badań klinicznych. Monografia „Arteterapia w rehabilitacji osób chorych na schizofrenię” autorstwa Anny Steligi w kilku wymiarach przedstawia problem arteterapii jako nauki.

Materiał teoretyczny tej monografii przedstawia i analizuje plastyczną aktywność twórczą osób przewlekle chorych psychicznie oraz efekty ich rehabilitacji. Zawiera informacje dotyczące istoty choroby. Omawiane są tu metody rehabilitacji stosowane w placówkach medycznych.

W części empirycznej autorka przedstawia hipotezę główną, w której zakłada, że „systematyczny udział osób przewlekle chorych psychicznie w zajęciach pracowni artystycznych, działających na terenie Warsztatu Terapii Zajęciowej, Domu Pomocy Społecznej, Środowiskowego Domu Samopomocy czy na Oddziale Psychosomatycznym, polepsza ich indywidualne funkcjonowanie oraz zapobiega degradacji zdrowia psychicznego”.

Problem główny niniejszej pracy brzmi następująco: „Czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu plastyczna aktywność twórcza przewlekle chorych psychicznie wpływa na efekty ich rehabilitacji, a więc czy istnieje zależność między poziomem artystycznym wytworów badanych a ich podatnością na postępy rehabilitacji?”.

Steliga skrupulatnie opisuje strategię badań własnych. Udziela szczegółowej informacji o ośrodkach, w których przeprowadziła swoje badania. Podaje też specyfikę funkcjonowania i działalności jednostek zajmujących się rehabilitacją osób cierpiących na schizofrenię.

Autorka prezentuje użyte przez siebie narzędzia (Kwestionariusz Twórczego Zachowania i Skala Globalnej Oceny Funkcjonowania Pacjenta). Charakteryzuje każde z użytych narzędzi, opisuje jego możliwości i sposób wykorzystania.

Do analizy wytworów plastycznych wykorzystuje koncepcje Magdaleny Tyszkiewicz (1987). Następnie analizuje dzieła pod kątem tematyki prac, formy, patologii, stopnia artyzmu i cech transkulturowych. W badaniach tych dokonano analizy 267 prac pod kątem aktywności plastycznej chorych na schizofrenię. Prace plastyczne poddane analizie wykonane były różnymi technikami, takimi jak: malarstwo, tkanina, rysunek, rzeźba ceramiczna, relief, metaloplastyka.

W studium przypadku autorka prezentuje diagnozę kliniczną, wykorzystując takie techniki badawcze jak wywiad i analiza dokumentacji lekarskiej. Każde przedstawione przez nią studium przypadku zawiera również analizę procesu twórczego.

Anna Steliga wysnuwa wniosek, że im wyższy poziom funkcjonowania psychospołecznego, zaangażowania w pracę oraz umiejętności artystycznych badanych, tym wyższy poziom artystyczny wytworów ich pracy. Z badań wynika, że wysoki poziom funkcjonowania psychospołecznego chorych na schizofrenię ma również wpływ na poprawę jakości ich życia. Zdaniem autorki publikacji udział w zajęciach plastycznych polepsza funkcjonowanie i zapobiega degradacji zdrowia psychicznego.

Książka jest napisana poprawnie, autorka wykazuje się biegłością pisarską, a język jest zrozumiały również dla osób niezwiązanych ściśle z poruszaną tematyką.

Zawiera ona przegląd badań nad aktywnością twórczą, procesem twórczym oraz osobowością twórców. Monografię tę jed-

nak w znacznym stopniu wzbogaciłby przegląd badań porównawczych z zakresu arteterapii w rehabilitacji osób chorych, zarówno polskich, jak i zagranicznych.

W analizowanej publikacji pojawia się drobna nieścisłość dotycząca określenia częstotliwości zachorowań na schizofrenię między populacjami kobiet i mężczyzn, która – jak można wiedzieć – nie ma wpływu na wyniki badań.

Na bazie zebranego materiału interesujące wydaje mi się zadanie pytania, czy w ogóle terapia jako taka, czy wyłącznie arteterapia miała wpływ na samoocenę i samopoczucie osób badanych. Zabrakło badań kontrolnych, które zobrazowałyby czytelnikowi pozytywny wpływ arteterapii bądź jego brak w grupie badanej, a tym samym odpowiedziałyby jednoznacznie na zadane przez Seligę pytanie. Czy podobne wyniki osiągnęliby pacjenci nieuczestniczący w zajęciach plastycznych? Mam nadzieję, że odpowiedź będziemy mogli znaleźć w kolejnych publikacjach tej autorki.

Pierwszą część książki polecam osobom, które znają tematykę rehabilitacji i arteterapii, a także zamierzają pracować z grupą osób chorych na schizofrenię. Drugą część rekomenduję osobom, dla których arteterapia w kontekście pracy z pacjentem chorym psychicznie jest czymś zupełnie nieznanym.

Mam nadzieję, że kolejne publikacje w znacznym stopniu wzbogacą tak interesującą problematykę badawczą, która z pewnością wymaga bardziej wnikliwego i szczegółowego opracowania.